

Groteprioriteitendebat | Brussel | 26 april 2019

Cluster Vrije tijd

Karin Nelissen

Ik ben Karin Nelissen en werk binnen buurtwerk 't Lampeke. Een buurtwerking in een voormalige arbeidersbuurt in Leuven. 't Lampeke is ook een erkende VWAWN.

Het is vanuit die ervaring dat ik een aantal zaken wil belichten rond geïntegreerde vrijetijd met focus op kwetsbare kinderen. Mijn expertise ligt vooral bij kinderen en jongeren in armoede en sociale uitsluiting.

Vrije tijd, spelen, het is het recht van elk kind. Dat klinkt aannemelijk, maar is zeker niet voor elk kind vanzelfsprekend.

Ik wil graag twee zaken bekijken: het georganiseerde aanbod binnen het verenigingsleven en het aanbod vanuit het specifieke verenigingsleven.

1. Het georganiseerde aanbod binnen een context van vrijetijdsverenigingen. Denken we aan sportclubs, circus, jeugdbeweging ... Het aanbod waar je je jaarlijks inschrijft en een of meerdere keren per week naartoe gaat om een sport of iets cultureels te beoefenen en zich te ontplooiën.

De cijfers die ook naar aanleiding van dit debat werden meegegeven bevestigen wat wij in de praktijk zien: meer dan 30% van kinderen in armoede neemt niet regelmatig deel aan vrijetijdsactiviteiten. We zien dat het heel moeilijk is voor deze kinderen om de weg te vinden naar deze organisaties. Vinden ze die weg, dan is het nog steeds moeilijk om de deur te openen en er dan ook nog langdurig te blijven. De meesten onder ons kennen de bekende en klassieke drempels: financiële, mobiliteit, informatie en communicatie ...

De Uitpas en initiatieven zoals Vakantieparticipatie komen sterk tegemoet aan problemen die voortvloeien uit de financiële drempel.

Maar naast de klassieke komen er in deze veranderende samenleving eigenlijk alleen maar drempels bij. Om 1 op te noemen: de digitalisering waarbij inschrijvingen meer en meer via logins gebeuren. Voor de modale mens is het sneller, efficiënter, maar voor mensen in armoede zorgt dit vaak voor een extra uitsluitingsmechanisme. Als we niet oppassen zijn er straks overal financiële tegemoetkomingen, maar zijn andere drempels zo hoog opgetrokken dat het ene het andere teniet doet. Dus we moeten hier toch wel op een slimme manier naar kijken. Misschien is een **verplichte armoedetoets** wel een goede manier om kritisch naar een vernieuwd beleid te kijken.

De angst om niet aanvaard te worden, om gestigmatiseerd en uitgesloten te worden is een drempel die veel moeilijker te bestrijden is.

Heel regelmatig krijgen wij mails of telefoontjes van organisaties die nog enkele plaatsen open hebben gehouden voor kinderen in armoede. Soms is de motivatie een extra subsidiëring die hieraan vast hangt, vaak zijn het ook echt goede bedoelingen om mensen in armoede te bereiken. Maar hier doen wij niet meer vrijblijvend aan mee.

Wij stellen immers de **relatie centraal**. Drempels zoals geld, vervoer, kledij ... kan je allemaal wegnemen vanuit een aantal goed bedoelde solidariteitsacties. Maar daarmee voelen kinderen zich nog niet op hun gemak. Vaak komen ze in een heel ander milieu terecht dan ze gewoon zijn. Ouders voelen zich onwennig en onveilig als ze hun kinderen moeten afzetten bij een groep mensen die andere omgangsvormen hebben dan zij.

Als organisaties ons de vraag stellen gaan wij pas in zee als zij moeite doen om mee **in relatie** te gaan met de kinderen en met de ouders. Een relatie die wederzijdse verwachtingen heeft. Wij verwachten dat deze organisaties naar onze werking komen om daar kinderen en ouders te leren kennen. Zo worden ze een bekend gezicht en is de stap veel kleiner.

Mooie voorbeelden hebben we met moni's van Kazou die minstens een week komen meedraaien binnen onze werking. Daarvoor deden ze het niet ook al was de financiële drempel dankzij Kazou al weggenomen. Nu vinden we veel makkelijker kinderen in armoede die mee willen gaan op zo'n kamp. Ook hebben enkele kinderen van onze werking mee kunnen doen met wetenschapskampen georganiseerd door rvo (imec). Ook hier komen de mensen van rvo kennis maken, relatie maken met onze kinderen en ouders. Ook halen wij soms werkingen bij ons in huis om op die manier de drempel helemaal kleiner te maken. De circusschool van Leuven CIB, heeft al jaren een antenne bij ons. Het respect naar de leefwereld van onze kinderen is een belangrijk element tot slagen.

Niet iedereen heeft een kinderwerking in de buurt, maar dat mag mensen niet tegenhouden om te zoeken naar goede partners (zoals een school, een zelforganisatie ...) die dezelfde rol kunnen spelen, die een veilige uitvalsbasis of vertrouwenspersoon is voor gezinnen in armoede en die brugfiguur kunnen zijn naar het bestaande aanbod.

Belangrijk is dat de relatie centraal staat en dat hier tijd en energie in gestoken moet worden. Dit moet een duidelijke keuze zijn van de organisaties, maar ook van een beleid dat erkent dat deze tijd noodzakelijk is om kinderen en jongeren duurzaam te laten participeren.

2. Als tweede punt wil ik hier wijzen op het belang van specifieke verenigingstypes zoals jeugdhuizen, allochtone verenigingen, jeugdwelzijnswerk waaronder ik onze werking plaats.

Ik neem opnieuw onze eigen werking als voorbeeld: een buurtwerking met kinder- en jongerenwerking met kinderen en jongeren in armoede en sociale uitsluiting.

Ons uitgangspunt is dat elk kind op een veilige en fijne manier moet kunnen spelen in haar of zijn eigen buurt.

Onze kinderen hebben vaak niet de sociale context waar ze met bv. een buurtrol bij vrienden of familie kunnen gaan spelen en een plek hebben om naar terug te gaan als er iets misloopt in het spel, kapotte knieën, een ruzie of een pesterij ...

De bandbreedte van onze ouders is vaak zo beperkt dat ze vaak niet in staat zijn om met hun kinderen fijne ontspannende dingen te ondernemen.

We kiezen er uitdrukkelijk voor om een dagelijks aanbod te hebben vanuit onze kinderwerking. Dit is een plek waar kinderen na de schooluren en tijdens schoolvakanties naartoe komen. Hun tweede thuis. Een plek waar ook hun ouders welkom zijn en mee deel uitmaken van dit geheel. Een plek met een gewoon vrije tijdsaanbod maar waar ook heel wat projecten het levenslicht zien.

Als werking plaatsen we ons niet buiten het zogenaamd reguliere circuit, maar we vervullen verschillende functies. We kiezen er expliciet voor om onze medewerkers naast hun gewone job als kinder- of jongerenwerker in te zetten als brugfiguur naar andere organisaties. Soms staan ze naast een circuslesgever, de voetbaltrainer... We geloven dat het vaak noodzakelijk is om een goede tandem te hebben tussen deze twee begeleiders.

Een goede afstemming tussen de twee soorten begeleiders is cruciaal en ze leren op die manier ook van elkaar. Maar dit alles vraagt wel veel openheid en een kwetsbaar opstellen van mensen in een begeleidersrol.

Wij zien vrije tijd ook als een onderdeel van een groter geheel. Iets dat je zeker bij kinderen en jongeren in kwetsbare situaties niet los kan bekijken van de rest, van andere levensdomeinen. De angst om morgen geen dak boven je hoofd te hebben, te weinig geld, werkloosheid en de daaraan verbonden schaamte: het zijn maar enkele voorbeelden die ervoor zorgen dat de levensnoodzakelijke vrije tijd en 'het spelen op zich' naar de achtergrond verschuiven. Om die reden kijken wij naar een geïntegreerd verhaal waar ook de ouders een plek krijgen. Het is belangrijk om gezinnen te ondersteunen op alle levensdomeinen. We doen dit, net om ervoor te zorgen dat kinderen en jongeren alle kansen krijgen om te spelen en om die vrije tijd te beleven. Dit deed me denken aan een congres waar ik enkele jaren geleden naar toe ben geweest. Een van de sprekers sprak straffe taal en beweerde dat 'hij de focus op de problematisering bij de kinderen en jongeren uit het jeugdwerkverhaal wil wegschrijven'. Hij voegde er ook aan toe dat we het jeugdwerk niet mogen laten kapen door onderwijs of anderen actoren en hij gaf daarbij, naar mijn gevoel, nog al af op 'jeugdwelzijnswerk' dat zich, volgens de spreker, te makkelijk laat dirigeren door andere sectoren.

Maar wat mij enorm stoorde in dit verhaal is dat er werd voorbijgegaan aan de realiteit van heel wat kinderen in kwetsbare situaties. Daarom lees ik een stukje voor uit een tekst die ik toen schreef om de *ambetantigheid* van me af te schrijven:

"Ik ben het theoretisch eens met het idee dat de focus van jeugdwerk op spelen moet liggen. Voor kinderen die uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen komen is dit echter niet altijd aan de orde. Kinderen in armoede en sociale uitsluiting dragen vaak de gevolgen van een gestoorde hechting, voelen de effecten van zeer stressvolle thuissituaties en weten hier niet altijd mee om te gaan. Ze voelen zich dikwijls noch fysiek, noch psychisch veilig.

Hierdoor komen deze kinderen vaak niet aan spelen toe. Er zijn andere emoties en zorgen die hun in de weg staan. Met het beste jeugdwerk van de wereld, het spelen zal niet lukken. Maar dat is de reden waarom er jeugdwelzijnswerkers zijn.

Als zij kinderen zien die niet tot spelen toe komen, maken ze tijd om samen met die kinderen en jongeren te zoeken waar het spaak loopt. Dat kan thuis zijn, de school of de voetbalclub waar ze zo graag bij horen.

Daarom is het essentieel dat jeugdwerkzorgers wel werken met de andere actoren van onze samenleving want die bepalen mee het leven van onze kinderen.

Zolang het kind niet tot spelen toe komt, moet de jeugdwerkzorgers de pet van werker bovenop zetten. Daarom is het een gave om een goede jeugdwerkzorgers te zijn: jeugdwerk als het kan, werker als het nodig is. "EINDE"

Hiermee geef ik ook aan dat wij het heel belangrijk vinden om naast de vrijwillige inzet van velen binnen het jeugdwerk ook voldoende professionele omkadering te hebben. Mensen die fijn kunnen spelen, maar die als het nodig is ook andere rollen kunnen vervullen.

Tenslotte wil ik nog een spanningsveld aanreiken. Dat is het spanningsveld tussen jeugdwerk en buitenschoolse kinderopvang. Wanneer stopt het ene en begint het andere?

Het decreet op bko "biedt ruimte voor lokaal maatwerk en om samenwerkingen op te zetten tussen opvang scholen en veel vrije tijdsinitiatieven", lees ik in de nota. Wordt de kinderopvang de draaischijf waar de andere (jeugdwerk)actoren zich rond begeven? Of moeten we toch streven naar een prominentere plek voor het jeugdwerk zeker als het gaat over kwetsbare kinderen en jongeren?

Karin Nelissen

Buurtwerk 't Lampeke